

Cultuurprojecten van ten minste nationaal belang (§11)

1.1 <u>Projectinformatie</u>			
AANVRAAG:	Lucas Gassel van Helmond - Meester van het landschap	AANVRAGER:	Vereniging van Vrienden van Museum Helmond
DATUM ADVIES:	15-10-2019	BIJEENKOMST ADVIESCOMMISSIE:	1 oktober 2019
BEGROTING:	€ 1.003.188,-	GEVRAAGDE BIJDRAGE:	€ 286.000,-

1.2 <u>Algemene omschrijving van het project:</u>	
<p>Museum Helmond presenteert van 10 maart t/m 7 juni 2020 de allereerste monografische tentoonstelling ooit gewijd aan de Helmondse renaissance schilder Lucas Gassel (ca. 1480/1500 - 1568/69). De expositie is gekoppeld aan een evenementenjaar dat de Stichting Lucas Gassel organiseert ter gelegenheid van het 450ste sterfjaar van de kunstenaar. De twee elementen moeten samen één krachtig publieksconcept vormen, waarmee de stad en het museum zich op hun best willen tonen. Er worden ten minste 50.000 bezoekers voor deze tentoonstelling verwacht. De expositie vormt het hoogtepunt van het Lucas Gasseljaar. Doel is om niet alleen alle stadsgenoten met hun destijds internationaal vermaarde en gewaardeerde plaatsgenoot kennis te laten maken. Het project beoogt tevens om regionale, nationale en internationale cultuur- en kunstliefhebbers te trekken om de werken (nationale en internationale bruiklenen) en het leven van Lucas Gassel te bekijken en te beleven.</p> <p>Voor de pitch verschenen Marianne Splint (directeur Museum Helmond), Annemieke Hogervorst (projectleider en conservator), Anna Koopstra (gastconservator, kenner 15e en 16e eeuwse Nederlandse schilderkunst), Mariëlle van de Kerkhof (projectcoördinator fondsenwerving) en Edgar de Ruijter (coördinator publiekszaken).</p> <p>Het gesprek met de commissie ging onder andere over de aard en verwachte opbrengst van het (technisch) onderzoek van Anna Koopstra, het randprogramma bij de tentoonstelling, de impact op het (Brabantse) cultuursysteem en de verwachte bezoekersaantallen.</p>	

2. OPMERKINGEN BIJ CRITERIA

2.1 Het project is gericht op duurzame versterking van het cultuursysteem van de Provincie Noord-Brabant. Dit dient ten minste te blijken uit:	
<ul style="list-style-type: none">- Creatie van nieuw, kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod met een blijvend karakter- Betekenis voor de ontwikkeling van toptalent in de provincie Noord-Brabant	
voldoende	
<p>Met een tentoonstelling van de 16e eeuwse Helmonder Lucas Gassel - destijds (en onder kenners nog steeds) internationaal gewaardeerd, maar voor het grote publiek van nu onbekend - wil Museum Helmond zichzelf meer op de kaart zetten. De gemeente draagt substantieel bij en de verwachting is dat de positieve impact de ontwikkeling van de stad goed doet en afstraalt op de gehele regio. Dat Helmond een cultureel event als dit goed kan gebruiken, wordt onderstreept door het feit dat de stad qua cultureel imago de 48e plek inneemt op de lijst van de 50 grootste gemeenten van Nederland en dus nog veel in te halen heeft. Het project kan daarom een grote stap betekenen voor het museum en de stad naar meer (culturele) bekendheid in binnen- en buitenland.</p> <p>De duurzaamheid van het project claimt de aanvrager verder in de catalogus die gemaakt gaat worden en in (de opbrengst van) het onderzoek onder leiding van Anna Koopstra naar kunsthistorische en technische aspecten van de schilderijen van Lucas Gassel. Tijdens de pitch werd duidelijk wat het belang hiervan kan zijn voor bijvoorbeeld collega conservatoren en vakgenoten. De adviescommissie vindt de uitwerking hiervan aan de magere kant. Dit onderzoeksaspect van het project zou in de ogen van de commissie meer duurzaamheid voor Brabant kunnen opleveren als het bijvoorbeeld ingebed kan worden in relevante</p>	

(wetenschappelijke) opleidingen die Brabant rijk is, zoals het onderzoek uit 2017 naar kleurdegradatie in het werk van Van Gogh, waar de Universiteit van Tilburg bij betrokken was. Een andere mogelijkheid is om op dit punt inhoud te geven aan de gelijktijdigheid van de expositie met de Tefaf; denkbaar is een aanbod dat zich specifiek richt op professionals die Tefaf bezoeken, gekoppeld aan (de opbrengst van) Anna Koopstra's onderzoek.

De commissie vindt dat de betekenis voor de ontwikkeling van toptalent in Brabant bij dit project onvoldoende aanwezig is in de plannen zoals die nu gepresenteerd worden; er lijkt voornamelijk sprake van educatieve activiteiten voor scholen en andere belangstellenden. Dat is niet wat in Brabant C-termen onder toptalent wordt verstaan. Het moet dan gaan om talentvolle vakstudenten of andere talenten met een reële belofte van landelijke doorbraak.

De commissie adviseert om op bovenstaande punten in het uit te werken businessplan nadere uitwerking te vragen.

Voor wat betreft 'het blijvende karakter van het aanbod', zou het werkelijk een verrijking voor Brabant zijn als de voorgenomen aankoop van een werk van Lucas Gassel daadwerkelijk lukt.

2.2 Het project is gericht op het ontwikkelen en uitvoeren van een cultuurproject van ten minste nationaal belang

goed

De commissie vindt het nationale belang van dit project goed onderbouwd door het kunsthistorisch belang van Lucas Gassel, de gerealiseerde (internationale) bruiklenen die het Museum zal tentoonstellen en ook door de diverse bijdragen van nationale fondsen. Ook het potentieel publieksbereik voor de tentoonstelling en het programma er omheen kan om die reden ten minste nationaal geacht worden.

Verder is van de onderzoeksresultaten nationaal en internationaal bereik onder collega conservatoren en onderzoekers te verwachten, zoals al werd aangestipt bij het criterium 'duurzame versterking van het cultuursysteem' hierboven. Ten slotte is er, blijkend uit diverse landelijke marketingstrategieën die in de aanvraag en tijdens de pitch al ter sprake kwamen (o.a. aanhaken bij de Nationale Kunstquiz, benaderen landelijke radio en tv programma's) landelijk bereik te verwachten. Deze zaken zullen nadere uitwerking moeten krijgen in een nog op te leveren marketingplan.

2.3 Het project is van hoge culturele kwaliteit van ten minste nationale betekenis, tot uitdrukking komend in (1) oorspronkelijkheid, (2) zeggingskracht en (3) vakmanschap.

goed

De nationale betekenis op grond van kunsthistorische kwaliteit van het project kwam hierboven bij 'cultuurproject van ten minste nationaal belang' al ter sprake. Over de culturele kwaliteit van het werk van Gassel, de content van de expositie, heerst bij de commissie dus geen twijfel.

Ook het project, met als kern dat het Helmonds Museum een unieke tentoonstelling organiseert rondom een kunstenaar die het waard is (her)ontdekt te worden door stads- en landgenoten, beoordeelt de commissie positief als het gaat om de culturele kwaliteit. Het vakmanschap van het gepresenteerde team overtuigt de commissie: hun aanpak is gedegen en deskundig. De commissie heeft voorts vertrouwen in de kwaliteit die de betrokken Brabantse partijen HeyHeydeHaas (campagne vormgeving) en KingKorn (vormgeving van de expositie) zullen leveren.

De tentoonstelling is ingebed in een groter, tevens nationaal, concept: in 2021 is het nationale themajaar 'Ode aan het Nederlandse Landschap' en Brabant heeft hiervan de prelude met de presentatie van nieuw landschappelijk en cultureel icoon Lucas Gassel in 2020.

2.4 Het project getuigt van goed cultureel ondernemerschap

voldoende

De adviescommissie constateert dat de financiën voor het project goed op orde zijn. De fondsenwerving voor dit project verloopt voorspoedig en de commissie waardeert ook de verleende substantiële bijdrage van € 200.000 van de gemeente Helmond. De betrokkenheid van bedrijven die blijkt uit extra aandacht voor toegankelijkheid voor minder draagkrachtigen, via samenwerking met particuliere Stichting Thomas van Villanova, vindt de commissie een positieve impuls aan het cultureel ondernemerschap. Minder sterk ontwikkeld vindt de commissie de directe aansluiting van het project bij het bedrijfsleven en lokale, regionale initiatieven waardoor een wat vernieuwender financieringsmix zou ontstaan. Dit doet er niet aan af dat zoals geconstateerd, de financiën langs traditionele weg op orde zijn, en dat de aanvraag voldoende aanknopingspunten biedt om aflossing van een leningdeel in de financiering te kunnen verwachten.

Marketing is een element dat eerder al werd aangestipt bij criterium 'cultuurproject van ten minste nationaal belang'. In het kader van goed ondernemerschap constateert de adviescommissie dat in een uit te werken marketingaanpak handvatten voor de impact en het bereik van het project nog aandacht verdienen. Met het succes van het eerdere Brabant C-project 'Yinka Shonibare' in Museum Helmond is bewezen dat de organisatie hier capaciteit voor in huis heeft, maar het huidige plan blijft hier nu nog aan de oppervlakte. De commissie ziet hier potentie in concretere uitwerking van de samenwerking met de Stichting Lucas Gassel die het randprogramma (o.a. een 3D film, lichtshow, rondleidingen en aanhaken bij de Landschapstriënnale om een 'Lucas Gassel Experience' te creëren) organiseert. Verder zou de aankoop van een Gassel natuurlijk als een bijzonder moment voor marketing van de expositie benut kunnen worden.

2.5 Het project heeft draagvlak in de Brabantse samenleving

voldoende

De commissie begrijpt dat de aanzet tot deze tentoonstelling in Helmond als bewonersinitiatief is ontstaan en er dus een start ligt vanuit draagvlak in de stad. Het is ook daarom goed en passend dat Museum Helmond dit nu oppakt en gaat organiseren. Door goede samenwerking met de Stichting Lucas Gassel kan het draagvlak nog worden verbreed.

2.6 Het project sluit aan bij de ambitie van de provincie Noord-Brabant om tot de top van de industriële kennis- en innovatieregio's te komen, waaraan in ieder geval wordt voldaan indien het project een aantoonbare verbinding met de Brabantse topsectoren heeft

voldoende

De adviescommissie ziet het belang van de overdracht van kennis en kennisdeling via het onderzoek naar de schilderijen van Lucas Gassel dat plaatsvindt voor de tentoonstelling en waarvan ook bevindingen getoond zullen worden tijdens de expositie op 'educatietafels' waarbij op details in zeer hoge resolutie kan worden ingezoomd. De commissie kan zich nog wel sterkere verbinding met nieuwe technologie voorstellen, zoals de toepassing van virtual en augmented reality en ook concrete inzet van social media rondom dit project. Wellicht kan hier in een volgende fase meer aandacht aan worden geschonken.

De tentoonstelling is ingebed in een groter, tevens nationaal, concept: in 2021 is het nationale themajaar 'Ode aan het Nederlandse Landschap'. Brabant heeft in dit thema grote ambitie, onder meer met Het Groene Woud als gastregio voor de Landschapstriënnale 2020 en de ontwikkeling van Van Gogh National Park. De expositie rond de vernieuwer in de landschaps-schilderkunst die Lucas Gassel was, vormt hierop een mooie prelude.

3. ADVIES

3.1 Advies

De commissie is over het algemeen onder de indruk van dit project: het Helmonds Museum gaat met een relatief klein team deze bijzondere en unieke tentoonstelling met een gedegen aanpak realiseren, en met verwerving van vele internationale bruiklenen. Met name bij dat laatste passen complimenten.

De commissie adviseert daarom om het project Lucas Gassel van Helmond - Meester van het landschap toe te laten tot de businessplan fase.

Als belangrijk aandachtspunt voor de opbrengst van die businessplan fase adviseert de commissie het fondsbestuur om de aanvrager een beter uitgewerkte open aanpak wat betreft marketing van de tentoonstelling en randprogrammering te vragen. De commissie gelooft dat dit team hier meer in kan bereiken, zeker als het potentieel in samenwerking rond het programma van de Stichting Lucas Gassel en de vermarkting daarvan benut wordt.

Ook op het punt van betekenis van het project voor toptalent in Brabant is in het businessplan nog een slag te slaan.

Aanvraag en pitch laten rond de verdieping die het onderzoek naar techniek en materiaalgebruik door Gassel gaat bieden nog vragen open. Beter onderbouwing daarvan en zo nodig en mogelijk aanvulling zijn wenselijk.

4. SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE

4.1 Samenstelling Adviescommissie

Bert Dirrix, voorzitter
Jorn Konijn
Linda Janssen
Jeroen Willems
Marjo Schlaman
Charlotte van Rappard
Peter van der Aalst

Disclaimer: bovenstaand advies is opgesteld ten behoeve van besluitvorming door het bestuur van Stichting Brabant C Fonds. Het advies op zichzelf is geen besluit tot verlening, noch geeft het aanspraak op een besluit tot verlening. Het besluit van het bestuur van Stichting Brabant C Fonds kan afwijken van het advies. Art. 8.3 van de statuten van de stichting bepaalt dat het bestuur een voornemen om met het besluit af te wijken van het advies, ter advisering dient voor te leggen aan de Raad van Toezicht van de stichting.

commissievoorzitter:

Bert Dirrix

vastgesteld d.d.:

15-10-2019

